

ΟΝΟΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 28 του Ιουλίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ: Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 106

Η ΤΑΦΗ ΤΟΥ ΕΧΤΟΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ Ω ΤΗΣ ΙΛΙΑΔΑΣ

...Κι' οι άλλοι άθάνατοι θεοί κι' οι άντρες, καρωμένοι από 'νανε έπνο μαλακό, κοιμούνται όλη νύχτα· μά το 'Ερμής τ' άρροφονιά δέν το κατέβαν' έπνος, τί όλο λογάριζε τό πώς νά βγάλει άπ' τά καράβια τό γέρο Πριάμο, κλεφτά άπ' τών φρουρών τό λόχο. Κι' άπάνον άπ' τό κεφάλι του πύει στέκει και το 'κάνει

«Γέρο, τό βλέπω, όι σφυροές δέ σε τρομάζουν, πού [έτσι

«κοιμάσαι άκόμα, άπό πολλούς όχτρούς τρυγρισμένος, ατί ό 'Αχιλλέας σ' άφισε. Και τώρα ναι τόν πήρες ατό γιό σου άδρά πιερώοντας, μά έσένα ό 'Αγαμέ- [μνος

«κι' όι Δαναοί ή σε νιώσουνε, και τριδιπλα έσως δώ- [σουν

νοί γιοί όι δικό σου, ζωντανό γιά νά σε πάρουν πίσω.»

Είπε κι' ό γέρος ακιάχηκε κι' έφτς ξυπνάει [τόν κοράχη.

Και τότε τ' έλογα ό 'Ερμής τούς ζέβει και μουλάρια, και μόνος του έσα τά χενπά κατ'όν κάμπο πέρα γοργά γοργά χωρίς ψυχή νά νιώσει πώς περνούσαν. Μά ότω στόν πόρο φτάσανε τ' άσώπαστου Σκαμάν- [τρον,

τ' όριον ποτάμιον ποΐκανε ό βροχοδότης Δίας, τότε ό 'Ερμής τούς άφισε στόν 'Ελύμπο νά σύρει, και βγήκε ή ρόδινη ή άβγή τούς κάμπους νά φωτίσει.

«Κι' εκείνοι όι διό με κλάματα και δάκρια προχω- [ρούσαν

κατά τήν Τροιά με τό νεκρό μέσ' στό πανόριο κάρο. Και δέν τοΐς είδε πρην κανείς, θές άντρας θές γυναίκα, παρά ή Κασσάντρα ή όμορφη σά χρυσωπή 'Αφροδίτη στήν άκρη άνέβη κι' είδε έφτς τό γέρο της πατέρα όρθιο με τόν καλόφωνο τόν κοράχη μέσ' σ' άμάξι, και τό νεκρό 'δε ποθεργαν τ'ά διό μουλάρια πίσω στό σιρόμα άπάνον πλαγιαστό. Και μτήγει έφτς τό [κλάμα

και κοράζει με ξεφωνητά σ' όλη τή χώρα κάτου· «Άντρες γυναίκες, τρέξτε έφτς τόν 'Εχτορα νά δείτε... «Πασίχαροι άχ τόν βλέπατε σά γύριζε άπ' τή μάχη «σ' άλλους καιρούς, τί τοΐ λαού χαρά 'ταν και καμάρι.»

Είπε κι' άφτοΐ δέν έμεινε ψυχή—γυναίκα ή αν- [τρας—

στή χώρα, τί όλους έπιασε άβάσταχη σά λύπη, μόν πάν τοΐς σμίγουν στό πορτί με τό νεκρό στό κάρο.

Πρώτες στό κάρο χύθησαν μαδώντας τά μαλλιά τους ή μάνα κι' ή γυναίκα του, και τό νεκρό κεφάλι κρατούσαν· κι' έκλαιγε ό λαός τρυγύρω πνιγωμένος.

Κι' εκεί όλη μέρα τό νεκρό ως νά βοντήξει ό ήλιος με δάκρια δάκλαιγαν πικρά μπροστά στό καστροπόρτι, μόνε άπ' τ' άμάξι φώναζε σ' όλους τρυγύρω ό γέρος· «Κάντε μου τόπο νά διαβούν τ' άμάξια, και κατόπι αχορταίνετ' όλοι κλάψιμο όταν τόν πάω στόν πύργο.»

Είπε κι' άφτοί παραμερούν κι' άφίνουν νά πε- [ράσει.

Κι' έτσι σάν πύργον τό νεκρό στόν όμορφό του [πύργο,

τόν πήραν και τόν έβαλαν στόν τρυγερό κρεβάτι, κι' άρχισε έφτς τών γυναικών τό μυρολόι τρυγύρω.

Κι' ή 'Αντρομάχη ή λυγερή τό κλάμα άρχίζει [πρώτη,

τήν κεφαλή τοΐ 'Εχτορα στά χέρια της κρατώντας· «Άντρα μου, πώς μου χάθηκες και χήρα νά μ' [άφίνεις

αστόν πύργο έδώ, κι' ό γιόκας μας μικρούλης έτσι [άκόμα

απόΐ έσΐ κι' έγΐ τόν κάναμε, μηδέ θ' άφεί πιά νύστη, ατί πρην—ναι, κάτι μου τό λέει—ή χώρα άπτη ως [στό κάστρο

αθά ρημαχεί, τί έσΐ ό φρουρός νά πήγες, πού φρου- [ρούσες

και κάστρο και μικρά παιδια κι' άρχοντικές γυναίκες, απόΐ τώρα με καράβια όχτροΐν ταχιά θ' άπ' σ' ά ξένα, και θενά πάω μαζί κι' έγΐ... Τότες κι' έσΐ, παιδι [μνον,

«μαζί μου ή θ' άρθεις στή σκλαβιά και θ' ά σκλαβοδου- [λέβεις

αέκ'έ σ' ά ξένα από σκληρό άφέντη άγγαρεμένος, «ή—φρίκη!—θ' ά σε πιάσει όχτροΐς, θ' ά ρήξει σε άπ' [τόν πύργο

«με πάθος πού έσως τοΐσφαξε ό 'Εχτορας τό γιό του «ή τόν πατέρα ή άδερφό· τί άπ' τό χαλκό του πληθος «Αργίτες δάγκασαν τής γής τ' άμπερητα λιθάρια, ατί σ' ά θεριό ό πατέρας σου έταν στή μάχη πάντα. «Γιά άφτό όλος τόν θρηνά ό λαός μέσ' σ' άψηλό [μιας κάστρο...»

«κι' έκανες θρήνους νά ποθοΐν και κλάματα όι γονοί [σου,

«'Εχτορα· έγΐ όμως θ' αν τ'ά πω τ'ά πω πολλά φαρ- [μάκια,

ατί ξεψυχώντας, άντρα μου, δέ μ' άπλωσες τά χέρια, «δ'έ μουπες λόγο σου γλυκό, πού πάντα... νύχτα μέρα... «αν'όν τόν θυμάμαι και βροχή τ'ά δάκρυα μου νά τρέ- [χουν.»

«Ετσι θρηνοΐσε, κι' έπειτα βογκούσανε όι γυναίκες. Τότε ή 'Εκάβη δέφτερη τά μυρολόγια πιάνει· «'Εχτορα, έσΐ τών σπλάχων μου τό λατρετό βλα- [στάρι,

«είχες και πρώτα τών θεΐν σ' ά ζούσες τήν άγάπη, «μα και στοΐ χάρον σου έπειτα σ' έφρόντισαν τήν ώρα. «Τι τ' άλλα μου παιδια ό γοργός σ' αν τ'άπανε 'Αχιλ- [λέας,

«άντικρον—τόν ψαρό γιαλό περνώοντας—τά πουλούσε, «στήν 'Ιμτρο ή Δίμνο ή στο νηοί τής πεφνωμένης [Σάμος

«μα έσ'ένα σ'ά σε σκότωσε με τ' άπονο κοντάρι, «όλο τρυγύρω σ' έσεργε στοΐ βλάμη του τόν τάφο απόΐ τοΐσφαξες... μά τάχα τί, μήν τόν άνάστησε [έτσι;»

«μα κοίτεσαι όμως δροσερός κι' άπειράχτος στόν πύργο, «σ' αν κάποιος ποΐσθε λές ό γιός τοΐ Διά ό καστρο- [ρήχτης

«και σ' άτι του τόν θέρισε με τίς πυκνές σάπτες.» «Ετσι θρηνοΐσε, κι' άναψε άχορταστο 'να κλάμα.

Τρίτη ή πεντάμορφη άρχινά Δενιό τό μυρολόγι· «'Εχτορα, ό π'ά λαχταριστός κοννιάδος τής καρδιάς [μνον,

«άντρας μου ναι ό θεόμορφος ή Πάρος πού στήν Τροία «μ' έφερε έδώ... πού έτσι ό γιαλός νά θε τό πνίξει [πρώτα!

«Τι είκοσι χρόνια πέρσαν ως τώρα πού μαζί του «πήρα από κεί τά μάτια μου κι' άφήκα τήν παιριδα, «μα άκόμα λόγο—ή προσβολή—δέν άκουσα πικρό [σον,

«μα κι' άλλος νά με μάλωνε στόν πύργο, θές κον- [νιάδος

«θές συννφάδα μου ή κοννιά θές τάχα ή πεθερά μου— «μα ό πεθερός γλυκόλογος λές σ' αν πατέρας πάντα— «έσΐ με μιά σου σουβουλή τή γνώμη τούς γυροΐσες. «Γιά άφτό και σ'ένα κλαίω γΐ με σπλάχνα πληγωμένα, «θρηνώ μαζί κι' έμένανε· τί φίλο πιά δέν έχω, «λόγο καλό δ'έ θ' άρχικΐ, τί μ' άποστρέφονται όλοι.»

«Ετσι είπε· κι' εκλαιγε έπειτα τό πνικνωμένο πληθος.

Και τότε ό γέρο-Πριάμος στοΐς Τρώες λέει διό λόγια· «Τώρα, παιδια μου, σύρτε πιά γιά ξύλα, δίχως φόβο «από καρτέρι τών όχτροΐν. Τι πρην ό 'Αχιλλέας «δ'έ θ' ά μ' άς βλάψει—μουταξε σ'ά μ' έστελνε άπ' τά [πλοΐα—

«πρην ή δωδέκατη ή άβγή γλυκοχαράξει πρώτα.» Είπε κι' άφτοί σ'ά κάρα τους τά βόδια και μου- [λάρια

ζέβουν, κι' έφτς στή χώρα όμπρός μαζέβονται και [τόπι.

Μέρες έννιά σωρούς σωρούς τά ξύλα κουβαλούσαν· μά πιά σ'ά βγήκε ή δέκατη θνητοφωτίστρα άβλοΐλα, βγάζον τόν άτρομο 'Εχτορα με θρήνους, και σ' αν [ξύλων

π' αν και τόν θέτουν τήν κορφή, κι' έφτς φωτιά τούς [βάζουν.

Και νά προβάλλει ή χαραβγή άπ' τά σκοτάδια π'άλε, και τότες γύρω στή φωτιά συνάζονται όλοι όι Τρώες. Κι' όλος σ' αν έφτασε ό λαός και σ' άθηκαν τρυγύρω, πρώτα με κόκκινο κρασί σβένουν τά ξύλα, ως πέρα πού πήγε ή φλόγα, κι' έπειτα τ' άδέρφια κι' όι συν- [τρόφοι

μαζέβουν τ' άσπρα κόκκαλα μυρολογώντας δλοι,
κι' έτρεχαν δάκρια πύρινα στά μάγουλά τους κάτω.
"Έλεα αέ χρυσό σταμνί τὰ παίρνουν και τὰ βάζουν
πού μ' άλινα τὸ απέπασαν σκουτιά άπάλοφασμένα
τότε αέ λάκκο βαθυλό τὰ χώνουν, κι' από πάνω
χοιτρά λιθάρια 'να σωρό σωριάζουν χέρι χέρι.
Κι' άμείως μνήμα τοΐφτιασαν, κι' είχαν σημένους
[γύρω
πρωτοῦ σκοταῖς μὴν τόχει πόν κι' οί Δαναοί πλα-
[κίωσαν.
Κι' άφοῦ τὸ μνήμα τοΐφτιασαν, πᾶν πίσω και κα-
[τόπι
μαζέβονται δλοι ταχυτά και κάθονται νά φάνε
στον πύργο τοῦ δίσπαριου τοῦ βασιλιά Πριάμου.
"Έτσι τότε έγινε ἡ θαφή τ'άλογομάχου Έχτόρου.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΟΛΗ
ΓΡΑΜΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΤΑ ΣΚΟΛΕΙΑ

Φίλε Νουμά,

Στὸ πρῶτό μου γράμμα εἶπα γενικῶς μερικά πρά-
ματα και για τὴ σημερινή μας κατάσταση και για
τὴν περασμένη τῶν προγόνων μας. Τώρα είναι καιρός
νά σχοληθούμε ειδικότερα στὰ ἐλαττώματα που ἐπέφεραν
και ἐκείνην τὴν παρακμή και τὴ δική μας στασιμό-
τητα χωρίς αὐτὸ δὲν θάβρουμε τρόπο θεραπείας. Και
τόσο περισσότερο πρέπει νά μας ἐνδιαφέρῃ ἡ μελέτη
τοῦ παρελθόντος, ὅσο ὁ λόγος ὁ ἐμβαθύνων εἰς τὴν γινώ-
σιν τῆς ιστορίας αὐτοῦ ἀσφαλέστερα και τὰ περνόντα
και τὰ μέλλοντα κρίνει,» τῆς ὁπείας ιστορίας οί νόμοι
εἶναι ἀδέκαστοι και ἀμετάτρεπτοι. Δὲν λέγω ὅτι θά παί-
θουμε τὴν ἴδια ἀπαρραλλακτα τύχη, δηλ. τὴν ἀπώ-
λεια τῆς πολιτικῆς αὐτονομίας. Σήμερα τὸ μικρὸ μας
κράτος εἶναι ἴσως ἀναγκαῖο στὴν ἰσορροπία τῆς εἰρή-
νης τοῦ Αἴμου, χωρίς ὅμως γι' αὐτὸ νάξιώθῃ και με-
γαλύτερας ἐκτίσεως ἀπ' τὰς Δυνάμεις, ἀπ' τὸ ἔλεος
τῶν ὁποίων κρεμούμαστε. Ἄλλὰ ποῖς μπορεί νά μας
ἐγγυηθῇ ὑπαρξὴν ἐντιμὴ και ἐθνική, ὅταν τὰ καθε-
στῶτα ἀνατραποῦν και νέος κίριάρχος ἀντικαταστήσῃ
τὸν τωρινὸ τοῦ Βοσπόρου;

Δὲν εἶμαι τόσο ἀπαισιόδοξος. Μά οὔτε και αἰσιό-
δοξος μπορῶ νά γίνω, ὅταν βλέπω ὅτι ἐκεῖνα, που ἔ-

πρεπε νά κάμουμε ἐμεῖς, τὰ προλαβαίνουν ἄλλοι, και τὰ
παραδείγματα, που ἔπρεπε κι' αὐτὰ ἐμεῖς νά τὰ δι-
νοῦμε, τὰ πέρνουμε ἀπὸ ἔθνη που μόλις χθές ἐμάθαν
τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ τους. Γιατὸ ἔ-
χοῦμε ἀνάγκη ἀπὸ γ ε ν ι κ ἡ ἄ ν α μ ὀ ρ φ ω σ η, γιατί
τίποτα σωστό δὲν ἔχοῦμε. Ὅχι. Καμιά ἀπόλυτος
πρόδο δὲν κάμαμε. Και τὸ ὅτι δὲν κάμαμε δὲν θέλει
ἀπόδειξη. Ἐνωῶ ἔδω τὴν πραγματικὴ πρόδο, και
ἔχω τὰ μαρμαρόχτιστα κτίρια και τίς κακνοδόχες. Αὐτὰ
εὐκολα τὰ ρίχνει ὁ καιρός, μά τὰ ἄλλα, ἂν τᾶχαμε,
θᾶσαν αἰώνια, ἀθάνατα, ἀνεκτίμητα. Και γ' αὐτὸ δὲν
μπορῶ νά καταλάβω τὸν στερεότυπο τῶν νεωτέρων ἑλ-
θῆναι ἐνθουσιασμό, ὅταν ἐπισκέπτονται τὴν Ἑλλάδα,
για τίς ἀκαδημίες μας, τὰ θέατρα, τίς Βιβλιοθήκες,
τοὺς δρόμους. (!) Δὲν θέλω τώρα νά πῶ και τὸ ἄλλο,
τὸ πῶ σπουδαῖο, ὅτι και αὐτὲς δὲ ὁ ἐνθουσιασμός τους
σ τ ὀ β ρ ὀ ν τ ο π ᾶ γ ε ι, και δὲν θά ἐκάμα ἀσχημα
ἂν τὸν παρεβάλλα με τὰ λόγια, που ἔλεγε ὁ Φωκίων
ὅτι μοιάζουν τὰ κυπαρίσσια τὰ ἄ κ α ρ π α.

"Ἄς δοῦμε λοιπὸν τί ἔχοῦμε και δὲν ἔχοῦμε. Ὅρο-
λογῶ ὅτι δὲν εἶναι εὐκολο τούτο, ὅσο κι' ἂν φαίνεται,
γιατὶ εὐκολο δὲν εἶναι νά ξεδιαλύσῃς ὀλόκληρο χάος.
Θά τολμησῶ ὅμως, γιατί εἶναι ἀνάγκη, νά εἰσχωρήσω,
ὅσο τὸ δυνατό, στὸ χάος τούτο, και νά ἐξετάσω τὰ συ-
στατικά του, ἔχω μὲ τὴν πεποίθηση, ὅτι λέγω πράγματα
ἐντελῶς σωστά, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι, ὅποιαδήποτε
και ἂν εἶναι, θά δώσουν ἀφορμὴ και σάλλους, ἰκανω-
τέρους βεβαια και πῶ ἐιδικούς, νά μιλήσουν ὀρθότερα.
Ἐνα ἔθχω ἀποκλειστικῶς βᾶσαι, τὸν π ρ ο ρ ι σ μ ὀ
μ α ς σ τ ἡ ν Ἄ ν α τ ο λ ἡ. Χωρὶς αὐτὸ ὅλα παραλύ-
ουν και τότε εἶναι πολὺ περιττὸ νά μας σκοτίζουν τέ-
τοιες ψιλοδουλιές. Τότε ἂς κοιτάζουμε μὲ ἀπάθεια τὴν
κωμῆδία που παίζεται σὲ βᾶρας τοῦ ἔθνους, ἂς πηγαί-
νοῦμε ὅπου τὸ κλίμα μᾶς στέργει περισσότερο, ἂς ἀνοι-
γοκλείνοῦμε τὸ στόμα χάριν ἀσκήσεως, και ἂς στέλ-
νοῦμε στὰ φρενοκομεία κείνους, που μᾶς ζαλίζουν με
τίς παπαρδέλες τῆς ἀναμορφώσεως και τῆς πρόδο.
Ἄν ὅμως πρέπει νά διορθωθῶμε, τότε ἂς ἀνοιζοῦμε τὰ
μάτια μας, ὅσο εἶναι καιρός, πρὶν μᾶς κρεμάσουν οί
γειτῶνοι τὰ χουλιάρια.

Εἶναι ἀνεμφισβήτητο, ὅτι οἱ πρόγονοί μας μᾶς ἄ-
ρρησαν πολλὰ ἐλαττώματα. Ποιὰ εἶν' αὐτὰ, δὲν εἶναι
ἀνάγκη νά τὰ πῶ. Οἱ περισσότεροι, ἂν ἔχοι ὅλοι, τὰ
ξέροῦμε. Ὅσοι δὲν πρόφθασαν νά τὰ μάθουν, ἂς διαβᾶ-
σουν τὴν ιστορία. Θά δοῦν ὅτι ἡ παλληκαρικὴ μὲ ἐξα-
χρειωμένο πολίτευμα δὲν μπορεί νά σώσῃ ἓνα ἔθνος, και

ὅτι αὐτὴ μονάχη δὲν ἔχει τὴ δύναμη νά κάμῃ τίποτα
Χρειαζεται παλληκαρικὰ τῆς ψυχῆς, παλληκαρικὰ τοῦ νοῦ
και τοῦ χαρακτῆρος για νά προκύψῃ και ἡ σωματικὴ.
Ἐνόσω τὰ εἶχαν ὅλα αὐτὰ ἐκεῖνοι και ἐρρυθμίζαν τὴν
πολιτεία τους μ' αὐτὰς ἔσαν ἀκαταμάχητοι. Ὅταν λί-
γο λίγο τοὺς υπέτασαν οἱ ξένοι, εἶναι γνωστὸ που εἶ-
χαν καταστήσει. Τίς κληρονομίαις τους λοιπὸν αὐτὲς ἂς
πολεμήσοῦμε στὴν ἀρχὴ μὲ κάθε τροπο. Ἐπειτα ρίχ-
νοῦμε ἀπ' ἐπάνω μας και ὅ,τι ἄλλο φορτωθήκαμε στὸ
μακρὸ δίκστημα που ζήσαμε ὑπὸ τὴν δουλεία. Για νά
τὰ κατορθώσοῦμε αὐτὰ πρέπει νά παροῦμε ὡς ἀφειτηρία
τὸν μικρὸ ἀνθρώπο, τὸν μαθητὴ, γιατί κατὰ δυστυχία,
ἀπ' τὰ θρανία ἀκόμη τοῦ σχολείου ἀρχίζοῦμε νά πα-
θαῖνοῦμε ὅ,τι παθαῖνοῦμε.—Και ὁ Βίσμαρκ, ὅπως λένε,
ἀπ' τὸ σχολεῖο ἀρχίσει, και ἐκεῖνο πῆρε ὡς βοήθῃ του
για νά παρασκευάσῃ τοὺς μαχητὰς τοῦ 1870. — Οἱ
τωρινοί μας δάσκαλοι δὲν ξέρω ἂν εἶναι ἄξιοι νά κά-
μουν τὸ μέγα τούτο ἔργο. Εἶναι κι αὐτοὶ δηλητηρια-
σμένοι με τὰ ἄβρια τῆς πολιτικῆς μας ἀτροσφίρας
και δὲν ἔχουν τὸ σθένος—που νά τᾶβρουν:—νά ἐργα-
σθοῦν. Δὲν τοὺς κατηγορῶ γιατὸ. Ἐν μέρει δὲν φταίει.
Ἄν ἔξενε ἡ κυβερνήσῃ μας τί θά πῇ καθήκον ἔθακα-
με πρὸ πολλοῦ ὅ,τι ἔθακαμε νά καταστήσῃ τὴ θέση
τους καλύτερα και νά μὴν τοὺς ἀποκητεῦν με χιλίες
δύο μεταθέσεις τὸ χρόνο Ἄνθρώπος, που τὸν στέλνεις
κάθε λίγο στοῦ διαβόλου τὴν χερσ, δὲν μπορεί νά ἐρ-
γασθῇ. Και ἔτσι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι χάνοῦμε τὰ χέρια και
βγαζοῦμε τὰ μάτια μας με τὴν πῶ μεγάλη ἀφειδία.
Για τοὺς μισθοὺς τους δὲν λέγω τίποτα. Μπορεῖ νάναί
μικροί, μά ἂν ὑπῆρχε και τὸ ἐλάχιστο ἐνδιαφέρο στὶς
ψυχῆς τῶν κυβερνητῶν μας για τὴν πατρίδα, τοὺς πα-
ραδες που δίνει με τὴν προθυμία τὸ ταμεῖο στὰ ὀδοι-
πορικὰ ἔξοδα, μπορούσαν νά τοὺς χρησιμοποίησουν στὴν
ἀνακούφιση τῶν δασκάλων τοῦ ἔθνους. Ἄν καλύτερῆ
ἡ τύχη τους, τότε μονάχα ἔθαχοῦμε τὸ δικαίωμα νά
τοὺς κατηγοροῦμε για τίς ἑλλείψεις τους.

Ἐκαμα τὴν παρένθεση τούτη γιατί σέβομαι πολὺ
αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους και τοὺς λυποῦμαι ἐξ ἄλλου,
και ἐκτός τούτου γιατί σ' αὐτοὺς μονάχα μπορεί κα-
νεῖς νά στηρίξῃ πολλές ἐλπίδες. Οἱ δάσκαλοι θά πά-
ρουν τὸ παιδί και θά τὸ κάμουν ἄξιο νά δεχθῇ τὰς
ὑποχρεώσεις τῆς κοινωνίας και τοῦ ἔθνους. Αὐτοὶ θά τὸ
διδάξουν ὅτι εἶναι ἀπόγονος ἐνδοξῶν πατέρων και ὅτι
πρέπει νά τοὺς μιμηθῇ. Ὅτι αὐτοὶ οἱ πατέρες, μ' ὅλη
τους τὴ δόξα εἶχαν και ἐλαττώματα, τὰ ὅποια παρε-
σκεύασαν τὴν παρακμὴ τους. Ὅτι τὰ ἴδια ἐλαττώ-
ματα μᾶς κατέχουν και μᾶς, και ὅτι εἶναι ἀπόλυτος
ἀνάγκη νά ἀπαλλαγοῦμεν ἀπὸ αὐτὰ. Ὅτι εἶχαμε με-

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ KURD LASSWITZ

ΑΠΑΝΩ ΣΤΗ ΣΑΠΟΥΝΟΦΟΥΣΚΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Dr HERBERT KRUGER

Μπάμπια—Φέντη, Μπάμπια—Φέντη, για κοιτάξε
αὐτὴν τὴ μεγάλη σαπουνόφουσκα, τὴ ὠραία θωριά που
ἔχει! Δὲ μοῦ λές, παρακαλῶ, πῶς γεννιοῦνται αὐτὰ τὰ
χρώματα που ἔχει;» φώναξε ὁ γιός μου ἀπὸ τὸ παρα-
θύρι κάτω στὸ περιβόλι μας ὅπου πετοῦσαν οἱ πολύχρω-
μες σαπουνόφουσκες που τίς φυσούσε για παιχνίδι.

Ὁ Μπάμπια—Φέντης καθότανε κοντά μου στὸν ἥσκιο
ἀψηλοῦ δέντρου, ἐνῶ ὁ καινὸς ἀπὸ τὰ τσιγῆρα μας ἀνα-
κατεῦτανε με τὸν καθάριο μυρωδῶτο ἀέρα τῆς λαμπρῆς
καλοκαιρινῆς ἡμέρας.

«Χμ!» εἶπε ὁ θεὸς μουμουρίζοντας, και γύρισε σὲ
μένα. «Νά τοῦ τὸ ἐξηγήσῃς! Εἶμαι περίεργος νά μάθω,
πῶς θά κάμῃς τὸ παιδί νά σὲ καταλάβῃ;»

«Ναί», ἀποκρίθηκα, «τὴν ἐπιστημονικὴ ἐξήγηση τὸ
παιδί, ἐνωεῖται, δὲν μπορεί νά τὴν καταλάβῃ—μά μήπως
τῆς χρειαζεται; Κάθε ἐξήγηση εἶναι σχετικὴ και γι'
αὐτὸ πρέπει νά τὴν ταιριάζοῦμε ἴσια ἴσια με τὸ νοῦ και
με τὸ ἀντιληπτικὸ ἐκεῖνου που μᾶς ἐρωτᾷ, δηλαδή, πρέ-
πει νά κατατάξουμε τὸ καινούργιο πρᾶμα στὴ συνηθισμένη
ἀράδα τῶν ἰδεῶν μας, νά δένουμε τίς καινούργιες ἰδέες
μαζὶ με τίς γνωστὲς και τίς συνηθισμένες. Ἐπειδὴ λοι-
πὸν οἱ τύποι τῆς φυσικομαθηματικῆς δὲν εἶναι ἀκόμη ἀπὸ
τίς γνωστὲς και συνηθισμένες ἰδέες τοῦ ἀγωριῦ μου...»
—«Πολὺ ὁμορφα», εἶπε ὁ θεὸς διακόφτοντάς με, «ἀπάνω
κάτω ἔχει δίκιο: ἀδύνατο νά τὸ ἐξηγήσῃς, δηλ νά τὸ
δέσῃς μαζὶ με γνωστὲς και συνηθισμένες ἰδέες, δὲν τὸ χω-
ρεῖ ἄκόμη ὁ νοῦς του, ναί, ἡ πείρα τοῦ παιδιοῦ ἀποτελεῖ
ὀλόκληρο διαφορετικὸ κόσμο. Ὑπάρχουνε πρᾶματα που
ὀλοσδιόλου ἀδύνατο νά τὰ δέσῃς μαζὶ με γνωστὲς ἰδέες,
και ποῦ γι' αὐτὸ δὲν καταλαβαίνονται καθόλου. Τὸ ἴδιο
παντοῦ! Ἐκεῖνος που ξέρει καλύτερα τὰ πρᾶματα ἀναγκά-
ζεται συχνά νά σωμαίνῃ ἢ νά λέγῃ ψέματα, ἀλλῶς τὸν
κοροϊδεῖοῦνε, τίνε σταυρώνουνε ἢ τόνε ρίχνουνε στὴ φω-
τιά, κατὰ τὴ μόδα.—Μικρογόνο—Μικρογόνο—». Τίς τε-
λευταῖες αὐτὲς λέξεις τίς εἶπε στὸν ἐξυγὸ τῆς μονάχα, και
δὲν θά τίς εἶχα καταλάβει, ἂ δὲν τίς εἶχα ἀκούσει συχνά.
Τὸ μικρογόνο ἦτανε τὸ πῶ καινούργιο ἐφεῦρέμα του. Ὁ
θεὸς εἶχε κάμει πολλὰ ἐφευρέματα, κι ἄλλῃθια, δὲν
εἶχανε ἄλλο παρὰ ἐφευρέματα. Τὸ σπῆτι του ἦτανε σωτὸ

χημεῖο ἢ φυσικὸ ἐφευρέμα. Τοὺς καλύτερους φίλους του
μονάχα ἄφηνε νά ρίξουνε μέσα μιά ματιά, μά κι αὐτοῦ-
νοὺς πολὺ σπάνια, γιατί ὅλα τὰ ἐφευρέματά του τὰ φύλαγε
μυστικά. Μιά φορὰ μονάχα εἶνε καλομίλητος κι ὅταν
καθόμαστε μαζί, ξεμυστηρεῦτηκε λιγάκι.

Θάμασα τότες τίς πολλὲς γνώσεις του και εἶδα ἀκόμη
μὲ περισσότερο θαυμασμὸ πόσο βαθιὰ κατάλαβε κ' ἐχτίμησε
τίς ἐπιστημονικὲς μέθοδες, και τὸ ξετόλγισμα τοῦ πολιτι-
σμοῦ. Μά παράξενο, δὲν ἤθελε και καλὰ νά δημοσιέψῃ τίς
ἰδέες του και τὰ ἐφευρέματά του, γιατί ἔλεγε πῶς δὲ θά
τὰ καταλάβαινε κανεῖς ἄλλως τίς καινούργιες θεωρίες του.
Ἐγὼ ὁ ἴδιος, με τὰ μάτια μου, τὸν εἶδα μιά φορὰ που
κατασκευάσε ἀπὸ ἀνόργανη χημικὴ ὀλη τεχνητὸ λεύ-
κωμα! Τοῦ εἶπα νά δημοσιέψῃ ἢ τουλάχιστο νά χρησι-
μοποιήσῃ αὐτὸ τὸ ἐφεῦρέμα που θά ἄφινε ἐποχὴ και θάλλ-
λαζε πατόκορφα τὴν κοινωνικὴ κατάστασῃ μας, μά συνη-
θιζε μονάχα νά μοῦ ἀπαντᾷ: «Δὲν τὸ ἔχω ὀρεξῃ και μὲ
κοροϊδεῖοῦνε! Δὲν μποροῦνε νά τὸ καταλάβουνε! Δὲν εἶναι
ἀκόμη ὀριμοί, δὲν ἔχει κανένα σκοπὸ!» Ἄλλος κόσμος, ἄλλος
κόσμος! Ἄς περιμένουν ἀκόμη χίλια χρόνια! Ἄς συζητή-
σουνε τώρα ὅσο θέλουν! Ὅλοι τους δὲν ξέροῦνε τίποτες—».

Τώρα εἶχε ἀνακαλύψῃ τὸ μικρογόνο. Δὲν ξέρω καλὰ
ἂν εἶναι ὀλη ἢ μηχανὴ. Κατάλαβα ὅμως πῶς μ' αὐτὸ
μπορεῖ νά μικραίνῃ ὅλα τὰ πρᾶματα, ὅσο για τὸ γῶρο και
ὅσο για τὸν καιρὸ ὡς κάθε βαθμὸ! Μίκοιμα λοιπὸν ἔχω
μόνο για τὸ μάτι, ὅπως γίνεται με γιαιλένιους φακούς, μά